

LAPS/48/2026, 21.4.2026

Lapsiasiavaltuutetun lausunto eduskunnan hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja rikoslain 17 luvun 7 b §:n muuttamisesta HE 51/2026 vp

**Viite: Hallintovaliokunta perjantai 24.04.2026 klo 11.15 /
HE 51/2026 vp / Lausuntopyyntö**

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59 ja 60/1991, LOS), joka on lailla voimaan saatettu ihmisoikeussopimus. Sopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita. Lapsiasiavaltuutettu arvioi hallituksen esitystä yleissopimuksen näkökulmasta.

Valiokunnalle on annettu kirjallinen lausunto 21.4.2026.

Hallituksen esityksen keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan, että muissa kuin turvapaikka-asioissa tehtävien maasta karkottamista koskevien päätösten täytäntöönpanokelpoisuutta koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, että ne voitaisiin panna täytäntöön nykyistä nopeammin.

Maastapoistamista ehdotetaan tehostettavaksi täsmentämällä, että myös maastapoistamispäätökseen liittyvän valitusprosessin aikana tehty uusi oleskelulupahakemus johtaisi lähtökohtaisesti hakemuksen hylkäämiseen. Lisäksi ehdotetaan sääntelyä, jolla vältettäisiin tarve tehdä moninkertaisia maastapoistamispäätöksiä.

Lisäksi lakiin lisättäisiin säännös mahdollisuudesta määrätä ennakollinen maahantulokielto sellaiselle muualla kuin Suomessa oleskelevalle kolmannen maan kansalaiselle, joka aiheuttaa vakavan uhan yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai kansalliselle turvallisuudelle.

Yhteenveto lapsiasiavaltuutetun kannanotoista

- Esitys nostaa esiin kysymyksen lapsen edun huomioimisesta päätösten nopeutetussa täytäntöönpanossa, mutta ei vastaa siihen selkeästi.
- Ehdotettu sääntely ei käytännössä ohjaa tai kannusta lapsen edun tapauskohtaiseen arviointiin.
- YK:n lapsen oikeuksien sopimus edellyttää lapsen edun huomioimista kaikissa myös lapsia välillisesti koskevissa päätöksissä.
- Esityksen perustelut perus- ja ihmisoikeuksista jäävät jokseenkin irrallisiksi.
- Joitakin keskeisiä lapsen oikeuksiin liittyviä näkökulmia (esim. oikeus olla erossa vanhemmista vain lapsen edun niin vaatiessa) ei ole käsitelty riittävästi.
- HE 179/2024 vp vielä korosti kokonaisharkintaa lapsen edun suojana maastapoistopäätösten yhteydessä. Tähän näkökantaan ei nyt käsillä olevassa esityksessä enää viitata.

Lapsiasiavaltuutetun kannanotot

Lapsiasiavaltuutettu kiittää siitä, että luonnosvaiheen jälkeen esityksen lapsivaikutuksia on täydennetty (s. 53). On lisäksi myönteistä, että esityksen mahdolliset vaikutukset mm. lapsen koulunkäyntiin on tunnistettu. Esityksessä todetaan siinä olevan lapsen kannalta kyse siitä, ”millä tavalla lapsen etu ja perhe-elämän suoja tulevat huomioon otetuiksi, kun päätösten täytäntöönpanoa ehdotetaan nopeutettavan” (s. 108). Esityksessä ei lapsiasiavaltuutetun näkemyksen mukaan kuitenkaan vastata tähän kysymykseen. Vaikka esityksessä painotetaan perustuslakivaliokunnankin edellyttämää ”tarvetta harkita lapsen etua tapaus- ja tilannekohtaisesti myös sääntelyä sovellettaessa” (s. 108), ei nyt ehdotettu sääntely, jossa muun ohella poistetaan velvoite uuden maastapoistamispäätöksen tekemiseen, varsinaisesti kannusta tai ohjaa lapsen edun arviointiin.

Ulkomaalaislain 36 e §:ään ehdotettavan muutoksen tarkoituksena on esimerkiksi välttää uusien maastapoistamispäätösten tekemistä pelkästään sen vuoksi, että lupaharkinnassa voitaisiin ottaa huomioon 146 §:n mukainen kokonaisharkinta tilanteessa, jossa ulkomaalainen on jo aiemmin päätetty käännyttää tai karkottaa maasta. Jää epäselväksi,

miten harkinta tehdään. Lapsiasiavaltuutettu toteaa lapsen edun arvioinnista seuraavaa. YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus, joka hallituksen esityksessäkin mainitaan, edellyttää, että lapsen etu arvioidaan kaikissa lapsia koskevissa toimissa. Lapsiasiavaltuutettu muistuttaa YK:n lapsen oikeuksien komitean viimeisimmistä Suomea koskevista loppupäätelmistä, joissa on vaadittu tehostamaan toimenpiteitä varmistamaan maahanmuuttajalapsen edun ensisijainen huomiointi kaikissa maahanmuuttoa koskevissa päätöksissä ja menettelyissä.¹

YK:n lapsen oikeuksien komitean kanta lapsen edun arviointiin tapauskohtaisesti onkin täysin yksiselitteinen: lapset ovat osa perhettä ja siten viranomaisten ratkaisut koskien perhettä, esimerkiksi maastapoistamisharkinta, vaikuttavat heihin suoraan ja siksi tilanteet tulee arvioida yksilöllisesti lapsen etu ja oikeus perhe-elämään huomioiden sekä päätöksentekovaiheessa että päätöstä toimeenpantaessa.²

Tässä valossa hallituksen esityksen muotoilu koskien oleskeluluvan epäämiseen liittyvää harkintaa tilanteessa, jossa henkilölle on tehty maastapoistamispäätös: ”voitaisiin ottaa huomioon seikat, jotka eivät ole olleet olemassa aiemmin tehtyä maastapoistamispäätöstä harkittaessa” (s. 73) ei vastaa täysin YK:n lapsen yleissopimuksen mukaista velvoitetta lapsen edun huomioimisesta. Lapsen edun kannalta on oleellista, että kaikki asiaan vaikuttavat seikat otetaan huomioon myös välillisesti lasta koskevissa päätöksissä. Pyrkimys rajoittaa moninkertaisten maastapoistamispäätösten tekemistä ei riitä perusteeksi lapsen edun arvioinnin kokonaisharkinnan rajoittamisesta. Lisäksi on huomattava, että lainkohdat, joihin hallituksen esityksessä viitataan tässä yhteydessä (ulkomaalaislain 36 c ja 66 a §:t) koskevat vain perhesiteen perusteella myönnettäviä oleskelulupia. Lapsiasiavaltuutettu korostaa lapsen oikeusturvan ennakkollista luonnetta ja sitä, että lapsen etu tulee huomioida kaikkien oleskelulupatyyppeiden yhteydessä ja kaikessa ulkomaalaislain mukaisessa päätöksenteossa, kuten jo pelkästään ulkomaalaislain 6 § edellyttää. Lapsiasiavaltuutettu viittaa jo luonnosvaiheessa esittämänsä näkemykseen, että esityksessä voisi olla perusteltua säätää myös lapsen edun ensisijaisuudesta 36 e §:n mukaisessa kohtuullisuusharkinnassa. Velvoite ottaa lapsen etu ensisijaisesti huomioon oleskeluluvan epäämisen kohtuuttomuutta harkitessa tulisi ilmetä täsmällisemmin vähintäänkin ehdotuksen säännöskohtaisista perusteluista. Lapsiasiavaltuutettu pyytää kohteliaimmin, että hallintovaliokunta ottaa tämän huomioon mietinnössään.

Lisäksi lapsiasiavaltuutettu toistaa luonnosvaiheessa esittämänsä näkemyksen koskien toteamusta liittyen karkottamispäätösten täytäntöönpanosäätelyyn. Esityksessä on todettu seuraavasti: ”Lapsen etu ja perhe-elämän suoja turvataan kaikessa päätöksenteossa, eikä täytäntöönpanon nopeuttamisella olisi siihen juurikaan vaikutusta, lukuun ottamatta lapsen edun huomioon ottamista käytännön arjen tilanteissa kuten esimerkiksi koulunkäynnin näkökulmasta.” (s. 54). Lapsiasiavaltuutetulle ei edelleenkään aukene mitä muotoilulla tarkoitetaan.

On hyvä, että hallituksen esityksessä on avattu perustuslakivaliokunnan näkemyksiä sekä perus- ja ihmisoikeuksista johtuvia velvoitteita (s. 42-43 ja 107-108). Ne jäivät kuitenkin jokseenkin irrallisiksi ja erilliseksi toteamukseksi, eikä niihin viitata esim. yllä mainituissa 36 e §:n perusteluissa. Sivulla 108 mainitun *Jeunesse* -tapauksen osalta ei myöskään avata siinä esiintuotuja näkökohtia lapsen etuun liittyen ja niin ikään esityksestä on jäänyt uupumaan YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 9 artikla (s. 43 viitattu 5 ja 18 artikloihin), joka edellyttää, ”ettei lasta eroteta vanhemmistaan heidän tahtonsa vastaisesti paitsi, kun toimivaltaiset viranomaiset, joiden päätökset voidaan saattaa tuomioistuimen tutkittaviksi, toteavat soveltuvien lakien ja menettelytapojen mukaisesti sen olevan lapsen edun mukaista”. Lisäksi lapsiasiavaltuutettu toteaa, että toisin kuin esityksessä annetaan ymmärtää (s. 107), ei perustuslaista tai ulkomaalaislaista valitettavasti löydy YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 3 artiklaa (tai EU:n perusoikeuskirjan 24 artiklaa) vastaavaa kirjausta lapsen edusta. Lapsiasiavaltuutettu on ehdottanut lapsen edun lisäämistä perustuslakiin useaan otteeseen, viimeisimpänä eduskuntakertomuksessaan 2026.³

Lapsiasiavaltuutettu toteaa vielä, että lapsen edun tapauskohtaisen harkinnan osalta HE 179/2024 vp:n kirjaukset olivat myönteisiä sikäli, kun niissä korostettiin kokonaisharkintaa maastapoistamisen yhteydessä.⁴ Kyseisessä hallituksen esityksessä painotettiin seuraavasti, että viimesijaisesti maastapoistamisen yhteydessä tehdään lapsen edun huomioiva kokonaisharkinta: ”Vaikka esityksessä ei ehdota sääntelyä maasta poistamien osalta, on siihen liittyen kuitenkin hyvä todeta, että maasta poistamista koskeva päätöksenteko on ulkomaalaislain mukaan kokonaisharkintaa ja siinä on erityisesti kiinnitettävä huomiota lapsen etuun ja perhe-elämän suojaan”⁵. Lapsiasiavaltuutettu pitää erittäin valitettavana ja kestäättömänä, että lakimuutoksia tehdään pisteittäin, yhtäällä (HE 179/2024 vp) ulkomaalaislain 146 §:stä johtuvaa viimesijaista turvaa perus- ja ihmisoikeuksille korostaen kun nyt käsillä olevassa esityksessä kyseisen lainkohdan asemaa heikennetään todeten: ”Nyt ehdotettavan muutoksen tarkoituksena on välttää uusien, mahdollisesti

moninkertaisten maastapoistamispäätösten tekemistä pelkästään sen vuoksi, että lupaharkinnassa voitaisiin ottaa huomioon 146 §:n mukainen kokonaisharkinta tilanteessa, jossa ulkomaalainen on jo aiemmin päätetty käännättää tai karkottaa maasta”.

Lopuksi vielä tiivistäen lausunnon sisältö yhteen virkkeeseen: lapsen edun huomioiminen edellyttää aina tapauskohtaista kokonaisharkintaa.

Jyväskylässä 21.4.2026

Elina Pekkarinen
lapsiasiavaltuutettu

Sonja Vahtera
juristi

¹ YK:n lapsen oikeuksien komitean Suomen 5. ja 6. määräaikaisraporttia koskevat loppupäätelmät (CRC/C/FIN/CO/5-6), kohta 39 (a).

² CRC/C/CHL/CO/6-7, kohta 35 (c). Ks. myös: CRC/C/SWE/CO/6-7, kohta 43 ja CRC/C/DEU/CO/5-6, kohta 39.

³ Ks. Lapsiasiavaltuutetun kertomus eduskunnalle 2026, lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2026:1, s. 146. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-598-2>.

⁴ Ks. Lapsiasia-valtuutetun lausunto eduskunnan hallinto-valiokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ulkomaalais-lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi HE 179/2024 vp, LAPS/19/2025, 14.2.2025.

⁵ HE 179/2024 vp, s. 54.